

***МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут № 2
Кафедра криміналістичних експертиз***

Навчальна дисципліна “Судове почеркознавство”

Тема

«Теоретичні основи судового почеркознавства. Наукові основи формування письмово-рухової навички. Властивості почерку»

Київ – 2016

Судове почеркознавство – це галузь криміналістичної техніки, яка представляє собою систему знань про закономірності почерку, а також закономірності його розвитку й методи вирішення завдань судово-почеркознавчої експертизи.

Судове почеркознавство утворює конкретне вчення, цілісну теорію та є науковою базою для проведення судово-почеркознавчої експертизи.

Специфіка судового почеркознавства визначається об'єктом дослідження – почерком, який пов'язаний із здійсненням однієї із найбільш складних навичок людини – навички письма.

Предмет судового почеркознавства має складну структуру, яка включає:

- закономірностей почерку (формування, функціонування, зміни);
- закономірностей його дослідження;
- розробка методик;
- процес експертного дослідження, питання;
- профілактична діяльність.

Тобто, предметом судового почеркознавства є вивчення закономірностей формування, функціонування і змін письмово-рухового комплексу навичок, який є основою почерку; вивчення закономірностей експертного дослідження почерку; розробки методів і методик вирішення завдань судово-почеркознавчої експертизи з метою встановлення фактів, які мають доказове значення по кримінальних впровадження та цивільних справах.

Завдання судового почеркознавства – вивчення закономірностей та процесу його експертного дослідження, створення наукових основ судово-почеркознавчої експертизи (загальної теорії та вчень), розробка та вдосконалення методів і методик вирішення завдань судово-почеркознавчої експертизи.

Завдання судового почеркознавства:

- виявлення закономірностей письма та почерку як об'єктів криміналістичного пізнання й експертизи;
- вивчення закономірностей процесу експертного дослідження почерку;
- створення на основі виявлених закономірностей методів і методик розв'язання ідентифікаційних, діагностичних та класифікаційних експертних завдань судово-почеркознавчої експертизи з метою встановлення фактів, які мають доказове значення в кримінальних впровадженнях та цивільних справах.

Методи судового почеркознавства – система методів (загальних, загально-наукових та спеціальних), що специфічно реалізуються в судовому почеркознавстві з метою вивчення закономірностей почерку і процесу його дослідження для розробки методик розв'язання завдань судово-почеркознавчої експертизи.

Загальнопізнавальні методи мають загальне значення для всіх наук, але об'єднують не всі, а лише частину пізнавальних прийомів і стосуються не в цілому предмета пізнання, а якоїсь його певної частини. До цієї групи методів відносяться: спостереження, вимірювання, описання, порівняння, експеримент, моделювання тощо, які реалізуються у спеціальних методах, розроблених для дослідження тих чи інших почеркових об'єктів.

Спеціальні методи, або методи судово-почеркознавчої експертизи дуже різноманітні: графічні, інструментальні, кількісні (модельні), кібернетичні (машинні), якісно-описові, комплексні.

Судове почеркознавство як предметна галузь криміналістичних експертних знань має певну структуру. Структура судового почеркознавства покликана бути науковою основою для проведення відповідних експертних досліджень і мати у собі певні вихідні позиції для подальшого перспективного розвитку.

Загальна частина носить в основному теоретико-фундаментальний характер. Вона є науковою основою для особливої частини, яка має прикладне, практичне значення. Особлива частина по суті є методичним керівництвом для вирішення завдань судово-почеркознавчої експертизи.

Загальна теорія, яка є змістом загальної частини включає таке коло знань: предмет, методи, система судового почеркознавства; історія, аналіз сучасного стану судового почеркознавства, перспективи його подальшого розвитку; вчення про почерк як об'єкт криміналістичного дослідження; вчення про структуру вирішення експертних судово-почеркознавчих завдань, методика експертного дослідження та його оформлення; процесуальні і методичні аспекти проведення судово-почеркознавчої експертизи; оцінка висновків експертів-почеркознавців, їх використання органами суду й досудового розслідування; профілактична діяльність експерта-почеркознавця.

Особлива частина представляє собою викладення окремих методик вирішення типових і конкретних завдань судово-почеркознавчої експертизи.

*Письмо – засіб фіксації
думки людини за допомогою
спеціально створених
умовних позначень*

**Письмо, як об'єкт
криміналістичного
дослідження**

Процес виконання
рукопису

Вид писемності
(ієрогліфічне письмо)

Поштове
відправлення

Об'єкт
криміналістичного
дослідження

Змістовна
сторона

Писемна мова –
характерна для
пишучої особи
сукупність мовних
засобів, що
використовується
для письмового
викладення своїх
думок

Графічна
сторона

Почерк – це
ідентифікаційний і
динамічно стійкий
зорово-руховий образ
графічної техніки
письма, що одержує
реалізацію за
допомогою системи
рухів у рукописах

*Отъ всѣхъ дѣлъ возмужавъ
губительнаго развратиса – востановилъ
милъ Самойл и забвѣтимаго оубо
наказъ Власть. Ту же онъ зѣвши
ангела добра, съвѣстна и милостна
духъ зримъше всехъ, какъ Мелхиседекъ
Рослин и вѣснѣ Власть въ Судебъ.
какъ развратиса кончалъ вѣснѣ –
кочнѣ сплѣтнѣмъ Гедриана*

Фактори, що впливають на формування письмово-рухової: фактори суб'єктивного характеру (або внутрішні) та фактори об'єктивного характеру (або зовнішні).

Внутрішні фактори можуть бути поділені на дві групи:

- 1) анатомічні особливості пишучого;
- 2) психофізіологічні особливості особи, яка навчається письму.

Об'єктивні фактори – умови, обстановка, в якій відбувається освіта і подальше використання на практиці навиків письма.

Етапи формування письмово-рухової навички:

- елементне письмо;
- буквене;
- зв'язне;
- автоматизоване.

Стадії формування письмо-рухової навички:

- орієнтуюча,
- аналітична,
- аналітико-синтетична,
- синтетична.

Властивості почерку

- **Індивідуальність почерку** – це ідентифікаційна якість, яка виражається в неповторності сукупності ознак конкретного почерку в почерках інших осіб.
- **Динамічна стійкість** – певна стандартність (стереотипність), стабільність у часі і відносно різноманітних «збиваючих» зовнішніх і внутрішніх факторів. Характеризується не тільки стійкістю особливостей писемно–рухової навички, яка відтворюється як у межах одного рукопису, так і у рукописах, виконаних неодночасно (тобто стереотипність), але і стійкістю вказаних особливостей при письмі в різних, зокрема у незвичних умовах (тобто збереженість).

Властивості почерку

- **Варіаційність почерку** – стійка видозміна почерку однієї особи, відображена в її рукописах, яка є засобом пристосування до різних умов їх виконання. Варіаційність ознаки почерку – наявність у рукописах (почеркових реалізаціях) однієї особи різних ознак, які відображають одну характеристику почерку як основу систематизації ознак. Варіаційність загальних ознак має прояв, як правило, в різних рукописах; окремих – у межах однойменних буквених зображень.
- **Вибіркова мінливість** – здатність письмово–рухової навички специфічним чином трансформуватися, тобто видозмінюватися в результаті впливу різноманітних зовнішніх чи внутрішніх «збиваючих» факторів. При цьому в рукописах спостерігаються часткові зміни почерку, характер яких залежить від виду і ступеня впливу «збиваючих» факторів, індивідуальних особливостей письмово–рухової навички пишучої особи.